

Õiguskantsler

Teie 03.10.2019 nr

Meie 03.03.2020 nr 7-4/191608/2001139

Optantide järeltulijate õigus sünnijärgsele Eesti kodakondsusele

Austatud avaldaja

Palusite õiguskantsleril hinnata Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) ning Siseministeriumi seisukohta, mille kohaselt Eestisse mitteasunud optantide järeltulijad ei ole sünnijärgsed Eesti kodanikud.

Nagu Teile ja PPA-le 2018. aasta lõpus [selgitasin](#), on Tartu rahulepingu alusel kodakondsuse omandamise tingimuste tõlgendamise keeruline õiguslik küsimus, milles ajaloolaste ja juristide seisukohad lahknevad. Olenemata õigusajaloolistest seisukohtadest ei ole aga põhjust ümber hinnata nende optantide järeltulijate kodakondsust, kes on juba tunnistanud sünnijärgseks Eesti Vabariigi kodanikuks ja kellele on antud Eesti Vabariigi pass.

PPA kinnitas 21.12.2019 kirjas õiguskantslerile, et neile inimestele, keda Eesti tunnustas aastatel 2003–2015 seoses optandist põlvnemisega sünnijärgsete Eesti kodanikena, väljastatakse edaspidi dokumendid sünnijärgsete Eesti kodanikega samadel alustel. Nii tagatakse isiku usalduse kaitse, õiguskindlus ning arvestatakse inimese huviga, et senine haldusakt jääb kehtima. PPA on alates 2020. aastast teatanud halduspraktika muutmisest ka kohtutele.

Sellega on perekond [] ja teiste kord juba sünnijärgse Eesti kodanikuna tunnustatud inimeste kodakondsusküsimus lahendatud.

Küsisite ka nende optantide järeltulijate õiguste kohta, keda mitme inimpõlve jooksul pärast Tartu rahulepingu sõlmimist ei ole Eesti kodanikena määratletud.

Tartu rahuleping ei andnud üksikisikutele subjektiivset õigust kodakondsust saada. Leping ei käsitle välisriigist mittelahkumise õiguslikke tagajärgi ega kodakondsuse kaotamise aluseid. Kodakondsuse kaotamise tingimused tuli reguleerida riigisiseste õigusaktidega. Arhiividokumentidest nähtub, et tollal peeti vajalikuks sätestada Venemaale jäänud optantide kohta selged põhimõtted, anda neile võimalus kokkulepitud tähtaja jooksul kas lõplikult Eestisse pöörduda või Venemaale jääda, kuid see küsimus jäi selgelt reguleerimata.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Ajaloolised allikad küll viitavad, et 1920. ja 1930. aastatel pidas Eesti riik Venemaale jäänud optante Eesti kodanikeks.¹ Hiljutine kohtupraktika lähtub aga tõlgendusest, et isikud, kes ei asunud Eestisse elama aasta jooksul pärast kodakondsusesse vastuvõtmist ega ka hiljem, ei viinud Eesti kodakondsusesse opteerumist lõpuni ega saanud Tartu rahulepingu art IV alusel Eesti kodanikuks.² Riigikohtu halduskollegium kinnitas sellise tõlgenduse 02.03.2018 otsusega.³ Õiguskantsler ei saa sekkuda sisulistesse kohtumenetluse küsimustesse.

Vabandage, et Teile vastamine on aega võtnud. Soovisime enne vastamist veenduda, kas PPA on muutnud oma halduspraktikat, et oleks tagatud kord juba kodanikena tunnustatud inimeste õiguste kaitse.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Küllli Taro 693 8441
Kylli.Taro@oiguskantsler.ee

¹ Vt näiteks järgmised ajaloolised uurimused ja materjalid:

M. Luts-Sootak jt. [Aastatel 1918-1940 opteerimise teel Eesti kodakondsuse omandamise küsimusi käsitletud õiguse ja halduspraktika analüüs](#). Lõpparuanne Tartu Ülikooli ja Siseministeeriumi vahelisele töövõtulepingule, 2018, lk 25–27;

Verbaalnoodid ja kirjavahetus ministeeriumidega ja Eesti välisesindustega Nanseni tunnistuste kodakondsuseta isikute sisse- ja väljasõidu viisade kaotamise ja teistes passide ja viisade määrusi ja juhtnööre käsitlevais küsimusis, ERA. 957.9.51, lk 161–162;

A. Piip. Õiguse jõud. Koostaja P. Pärna, Ilmamaa, Tartu 2007, lk 204–205;

Eesti saatkond Moskvas siseministeeriumile, 01.11.1938, RA ERA, f. 14, n. 2, s. 371, lk 23–26. – Viidatud M. Luts-Sootak jt, lk 28;

Siseministeerium Eesti saatkonnale Moskvas, 23.11.1938, ERA 14.2.371, lk 27. – Viidatud M. Luts-Sootak jt, lk 29; Administratiivosakonna otsus 04./29.04.1922 (E. V. Siseministeeriumi Administratiiv- asjade Peavalitsuse seletusepärimine Nõukogude Venemaa asutuste poolt toimetatud abiellu astumise ja abielu lahutamise aktide maksvuse kohta. – Riigikohus. Otsuste valikkogumik 1920–1940. Koostanud T. Anepaio, Kirjastus Elmatar, Tartu, 1999, lk 67–69.

² Nt Tallinna Ringkonnakohtu otsused asjades nr 3-16-1271 või 3-16-10-18.

³ RKHKo 02.03.2018, nr [3-16-1810](#), p 12, 17.